

Fysieke Leefomgeving

postbus@zwolle.nl

Veiligheidsvisie 2019-2022

Opdrachtgever	Directeur Fysieke Leefomgeving
Opdrachtnemer	Afdelingshoofd Fysieke Leefomgeving
Versie	1.0
Datum	6 december 2018

VOORWOORD

Beste inwoner en ondernemer,

Zwolle is een veilige stad, daar ben ik bijzonder trots op. Dat Zwolle veilig is lees je terug in recente politiecijfers. Daaruit blijkt dat de geregistreeerde misdaad de laatste jaren daalt. Dit zien we bij veel voorkomende criminaliteit, zoals zakkenrollerij en autodiefstal. De daling zien we ook bij criminaliteit die minder vaak voorkomt, maar wel een grote impact heeft op mensen. Een voorbeeld hiervan zijn woninginbraken. Hiertegen namen we de laatste jaren verschillende maatregelen. Het aantal woninginbraken daalde sinds 2014 met meer dan de helft en deze daling lijkt zich door te zetten. Ook voelen Zwollenaren zich steeds veiliger in hun buurt. Dit blijkt uit onze tweejaarlijkse Buurt-voor-Buurt onderzoeken. Verder laat de Veiligheidsmonitor 2017 zien dat Zwollenaren zich gemiddeld veiliger voelen dan inwoners van andere gemeenten met een soortgelijke omvang. Dat is niet niks, dat wil ik graag zo houden.

Om te zorgen dat Zwolle een veilige stad blijft, vraagt dit om continue aandacht van ons en onze partners. Veiligheid is geen vanzelfsprekendheid. Verschillende ontwikkelingen zetten die veiligheid onder druk. Een voorbeeld van zo'n ontwikkeling is ondermijnende criminaliteit. Ondermijning gaat over georganiseerde misdaad waarbij de onderwereld en bovenwereld met elkaar verweven raken. Denk aan criminele netwerken die actief zijn in de drugshandel, illegale en gedwongen prostitutie of witwaspraktijken. Deze vormen van criminaliteit spelen zich vaak in de verborgenheid af. In Zwolle gaan we de aanpak hiertegen intensiveren. Een belangrijk onderdeel hiervan vind ik de weerbaarheid van onszelf en die van de samenleving: wat kunnen we samen doen om te zorgen dat ondermijnende criminaliteit in Zwolle geen voet aan de grond krijgt?

Er zijn meer ontwikkelingen die de komende jaren onze extra aandacht vragen. Zo wordt digitale veiligheid steeds belangrijker. De afhankelijkheid van de samenleving van het internet neemt toe en dit brengt kwetsbaarheden met zich mee. We hebben bijvoorbeeld te maken met hackers die persoonlijke gegevens willen stelen of met geraffineerde vormen van internetoplichting. We zien ook een toename in een aantal vormen van overlast. Deze hebben te maken met drugs, drank en personen met verward gedrag. Dit willen we tegengaan. Enerzijds omdat overlast inbreuk maakt op het veiligheids- en leefbaarheidsgevoel. Anderzijds omdat we het ons aantrekken dat inwoners van onze stad in situaties belanden waardoor zij overlast veroorzaken. Ook focussen we ons meer op jongeren. We zien dat zij betrokken zijn bij overlastsituaties of actief zijn in het criminele circuit. Omdat onze jeugd de toekomst is, zetten we ons in om

Datum
Titel

6 december 2018
Veiligheidsvisie 2019-2022

hen zoveel mogelijk op het rechte pad te houden. Tot slot is ook verkeersveiligheid en de zorgen die hierover kunnen bestaan een aandachtspunt. Dit is nodig omdat we als stad willen groeien, maar ook omdat ontwikkelingen binnen het verkeer hierom vragen. Denk aan de toename van kwetsbare verkeersdeelnemers of aan de veiligheid van 30 km-zones.

In deze veiligheidsvisie leest u meer over de Zwolse veiligheidssituatie en de opgaven die we zien. Veiligheid bereik je niet alleen, maar vraagt iets van iedereen in de samenleving. Veiligheidspartners zoals de politie, het Openbaar Ministerie en de Veiligheidsregio hebben hierin natuurlijk een rol, maar ook ondernemers en inwoners zijn onmisbaar om een veilige samenleving te behouden. Denk aan het signaleren van onraad, zelf bewust zijn van risico's of het nemen van preventiemaatregelen. Ik nodig dan ook iedereen uit om samen met ons te blijven werken aan een veilig Zwolle.

Henk Jan Meijer
Burgemeester Zwolle

Datum	6 december 2018
Titel	Veiligheidsvisie 2019-2022

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	De rol van de gemeente in veiligheid	5
1.3	Lokaal veranderd, bovenlokaal verbonden	5
1.4	Leeswijzer	6
2	De opgaven	7
3	De veiligheidssituatie	11
3.1	Samenvattende conclusies	12
3.2	De woon- en leefomgeving	13
3.3	Bedrijvigheid	16
3.4	Jeugd	18
3.5	Fysieke veiligheid	19
3.6	Ondermijnende criminaliteit	21
3.7	Radicalisering en polarisatie	23
3.8	Digitale veiligheid	24

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Zwolle is een stad met ambities. We willen groeien, toekomstbestendig zijn, de kracht van de regio benutten en het voortouw nemen bij ontwikkelingen. Daarom werken we aan strategische opgaven zoals een sociale en inclusieve stad, klimaatadaptie, human capital en het centrumgebied. Om deze ambities te bereiken, is het belangrijk dat we een veilige stad blijven. Je veilig weten en voelen is namelijk niet vanzelfsprekend. Samen met inwoners, ondernemers en organisaties zetten we ons daarom dagelijks in om dit te bereiken. Iedere vier jaren bepalen we onze veiligheidsambities in de veiligheidsvisie. Voor u ligt die van de jaren 2019 tot en met 2022. Zo kunt u lezen waarop we ons de komende jaren willen richten. Op deze manier dragen we bij aan een veilig Zwolle.

1.2 De rol van de gemeente in veiligheid

Het gemeentebestuur is verantwoordelijk voor het vaststellen van lokaal veiligheidsbeleid. We hebben regie op de ontwikkeling en uitvoering hiervan. Dit houdt in dat we bevorderen en bewaken dat betrokken partijen samenwerken en afstemmen. Hierbij gaat het onder andere om partijen op het gebied van justitie, zorg, welzijn, onderwijs en bedrijven. Op deze manier bewerkstelligen we dat middelen, activiteiten en maatregelen in onderlinge samenhang en doelgericht veiligheidsproblemen aanpakken. Naast onze regierol voeren we zelf ook taken uit, onder andere door het inzetten van gemeentelijke bevoegdheden of een communicatiestrategie. Een voorbeeld hiervan is de burgemeester die een huisverbod oplegt bij huiselijk geweld. Een ander voorbeeld is dat we tijdens de periode van donkere dagen extra communiceren over het risico op een woninginbraak en over wat mensen daartegen zelf kunnen doen.

1.3 Lokaal veranderd, bovenlokaal verbonden

Veiligheidsbeleid is lokaal verankerd, maar bovenlokaal verbonden. Veiligheidsvraagstukken stoppen vaak niet bij de gemeentegrenzen. Daarom werken we samen in verschillende samenwerkingsverbanden en op verschillende schaalgroottes. Dit doen we onder andere in de regio IJsselland waarin elf gemeenten samenwerken binnen het Districtelijk Veiligheidsoverleg en Veiligheidsregio IJsselland. Ook werken we samen op de schaal van Oost-Nederland binnen het Regionaal Veiligheidsoverleg of met de Veiligheidsstrategie die we met 78 gemeenten en partners hebben ontwikkeld. Verder staan we in verbinding met grootstedelijke netwerken en

landelijke organisaties. Door het aangaan van slimme allianties versterken we de denk- en slagkracht van onze aanpak.

1.4 Leeswijzer

In deze visie leest u eerst welke veiligheidsopgaven de komende jaren extra aandacht verdienen. Daarna beschrijven we de Zwolse veiligheidssituatie en onze aanpak. De veiligheidsopgaven vloeien hieruit voort.

In de opzet van deze visie hanteren we twee principes. Het eerste principe is dat de visie zich richt op de maatschappelijke opgaven. Het geeft richting aan de effecten die we met onze aanpak willen bereiken. De manier waarop we dit doen beschrijven we vervolgens jaarlijks in de programmabegroting: het strategisch sturingsinstrument voor de gemeenteraad. Met deze werkwijze kan de raad de veiligheid monitoren en besturen. Verder krijgen professionals de benodigde richting en ruimte om ambities te realiseren. Het tweede principe is dat deze visie zich beperkt tot de hoofdlijn. Het heeft als doel om veiligheidsthema's te bepalen die de komende jaren extra aandacht verdienen. Maar onze inzet voor veiligheid is meer dan u leest in deze visie. Hiervoor verwijzen we naar de programmabegroting en andere beleidsdocumenten.

Datum
Titel

6 december 2018
Veiligheidsvisie 2019-2022

Veiligheidsstrategie Oost-Nederland

Zwolle is onderdeel van de regio Oost-Nederland. 78 Gemeenten, de politie, het Openbaar Ministerie en andere partners zijn verenigd in een veiligheidsnetwerk. Zij ontwikkelen op dit moment de nieuwe Veiligheidsstrategie 2019-2022 waarin wordt samengewerkt binnen specifieke thema's. Deze gaan over kwetsbare personen, ondermijning, cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit, en informatievoorziening. Kwetsbare personen gaat over personen met verward gedrag en criminele jongeren. Ondermijning gaat over georganiseerde criminaliteit en richt zich in Oost-Nederland onder meer op drugs en Outlaw Motorcycle Gangs. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit omvat bijvoorbeeld hacking of internetoplichting. Informatievoorziening is meer randvoorwaardelijk en richt zich op efficiënt en informatie gestuurd werken in de keten.

2 De opgaven

We constateren zes geprioriteerde veiligheidsopgaven voor de komende jaren op het gebied van ondermijnende criminaliteit, digitale veiligheid, drugs- en drank, personen met verward gedrag, jeugd en verkeer. Deze vloeien voort uit onze veiligheidssituatie (zie hoofdstuk 3) waarin we keken naar de problematiek, de aanpak, ontwikkelingen, de toekomst en het coalitieakkoord. Deze opgaven zijn aanvullend op onze reguliere activiteiten (zie het kader elders in dit document).

We verminderen de verwevenheid van de onder- en bovenwereld

Ondermijnende criminaliteit gaat over vormen van georganiseerde misdaad waarbij de onderwereld en bovenwereld met elkaar verweven raken. Het ondermijnt onze democratie en rechtstaat. Ondermijning is internationaal verweven, maar nestelt zich lokaal in onze wijken en buurten. In Zwolle zien we dit onder andere terug in de drugshandel, zorgfraude, illegale of gedwongen prostitutie en witwaspraktijken. We willen dit intensiever tegengaan en terugdringen.

In onze strategie richten we ons op vier pijlers. We zetten in op het versterken van de bestuurlijke en ambtelijke bewustheid, het versterken van een weerbare overheid en het versterken van de weerbaarheid van de samenleving. De laatste pijler bestaat uit de integrale en effectieve aanpak van casuïstiek.

We versterken de digitale veiligheid

Processen van digitalisering, zoals smart city concepten, de toename van voorwerpen die met internet verbonden zijn (internet der dingen) en digitale dienstverlening, blijven niet gevrijwaard van veiligheidsrisico's. Cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit komt vaker voor en zal naar verwachting toenemen. Denk daarbij aan het stelen van persoonsgegevens, het verspreiden van virussen of oplichting op internet. We willen daarom de digitale veiligheid van de stad versterken.

In onze strategie richten we ons op het versterken van onze eigen digitale weerbaarheid en dat van de samenleving, omdat deze achterblijft bij de dreiging en juist weerbaarheid daaraan een tegenwicht kan bieden. We zorgen dat onze systemen op orde zijn, professionals digitaal veilig werken en we hebben oog voor de wederzijdse beïnvloeding van de digitale en fysieke wereld in veiligheidssituaties. Bij inwoners en ondernemers versterken we de bewustwording van digitale risico's. We hebben daarin ook aandacht voor digitale zelfredzaamheid, zodat mensen weten wat zij zelf kunnen doen.

We verminderen de drugs- en drankgerelateerde overlast

Drugs- en drankgerelateerde overlast doen afbreuk aan gevoelens van veiligheid en leefbaarheid. We vinden het daarom belangrijk deze overlast zo beperkt mogelijk te houden. Omdat we zien dat deze vorm van overlast toeneemt, gaan we deze gerichter aanpakken.

In onze strategie richten we ons op het vroegtijdig signaleren, analyseren en aanpakken van drugs- en drankgerelateerde overlast. We hebben kennis van het beschikbare instrumentarium en weten deze doelmatig in te zetten. Hierbij werken we wijkgericht en hebben we oog voor de verbinding tussen zorg en veiligheid.

We verminderen de overlast door personen met verward gedrag

Steeds vaker veroorzaken personen met verward gedrag overlast. We willen deze stijgende trend doorbreken en zorgen dat deze overlast minder plaatsvindt.

In onze strategie richten we ons op een sluitende aanpak. We willen voorkomen dat personen met verward gedrag overlast veroorzaken. Dit betekent dat we werken aan een integrale persoonsgerichte aanpak en het aansluiten bij de leefwereld van mensen. In de aanpak is het van belang dat alle organisaties in de keten passende regie voeren en eigenaarschap nemen.

Daarnaast willen we overlast vroegtijdig signaleren en hierop adequaat reageren, waarbij we rekening houden met de impact op de woon- en leefomgeving.

We verminderen de betrokkenheid van jongeren bij criminaliteit of overlast

De overlastincidenten waarbij jongeren zijn betrokken nemen toe. Ook zijn er problematische jeugdgroepen waarbij er soms sprake is van criminaliteit. Deze betrokkenheid van jongeren bij overlast en criminaliteit willen we terugdringen.

In onze strategie richten we ons op de wijken waar (veel) overlast wordt ervaren. We zetten in op een intensieve persoons- en groepsgerichte aanpak van de jongeren die structureel overlast veroorzaken of crimineel zijn. Met gerichte maatregelen op het gebied van straf, ondersteuning en zorg voorkomen we recidive. Verder hebben we aandacht voor de oorzakelijke factoren die overlast en criminaliteit in de hand werken. Ook zorgen we voor een sluitende ondersteuning aan jongeren, ouders en verzorgers wanneer dat nodig is.

Datum
Titel

6 december 2018
Veiligheidsvisie 2019-2022

We versterken de verkeersveiligheid

Ontwikkelingen binnen het verkeer en de groeiambities van de stad beïnvloeden de verkeersveiligheid. Daarom vraagt dit de komende jaren blijvende aandacht.

In onze strategie richten we ons op het versterken van de verkeersveiligheid op de locaties met een verhoogd risico. Daarnaast hebben we oog voor de subjectieve verkeersonveiligheid. We doen dit door het investeren in de vijf E's: infrastructuur en weginrichting (engineering), opleiding (education), gedrag en burgerbetrokkenheid (empowerment), handhaving (enforcement), monitoring en bijsturing (evaluation).

Een veilig Zwolle – een reguliere inzet

Naast de geprioriteerde opgaven doen we standaard al veel voor een veilig Zwolle. Voorbeelden van reguliere activiteiten op dit gebied zijn het:

- ingrijpen wanneer de openbare orde in het geding is. De burgemeester heeft daarvoor specifieke bevoegdheden. De inzet daarvan weegt hij zorgvuldig af;
- samenwerken met ondernemers en partners voor veilige winkelgebieden, bedrijventerreinen en uitgaansgebieden;
- voorbereiden op rampen en crises. We zorgen voor toegeruste gemeentelijke professionals en bevorderen de zelfredzaamheid van onze inwoners;
- waarborgen van veiligheid bij evenementen. We brengen risico's in kaart, nemen maatregelen om deze te reduceren en ondersteunen organisatoren hierin;
- beperken en oplossen van overlast en criminaliteit in wijken en buurten. Samen met onze partners leveren we maatwerk, want geen enkele casus is hetzelfde;
- uitvoeren van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor een veilige fysieke leefomgeving;
- structureel tegengaan van woninginbraken door preventie;
- bieden van nazorg aan ex-gedetineerden en het beoordelen van openbare orde risico's bij hun terugkeer in de samenleving. Hiermee voorkomen we recidive en maatschappelijke onrust;
- zorgen voor veilige voetbalwedstrijden van PEC Zwolle. Dit doen we samen met de club en andere partners.

3 De veiligheidssituatie

In dit hoofdstuk beschrijven we de Zwolse veiligheidsproblematiek en de aanpak met behulp van de VNG-methode Kernbeleid Veiligheid. Aan de hand van verschillende veiligheidsvelden en thema's brengen we de situatie in kaart: de woon- en leefomgeving, bedrijvigheid, jeugd, fysieke veiligheid, radicalisering en polarisatie, digitale veiligheid en ondermijnende criminaliteit. We beginnen dit hoofdstuk met de samenvattende conclusies. Vervolgens kunt u lezen waarop deze zijn gebaseerd in de verdiepende paragrafen die daarop volgen.

3.1 Samenvattende conclusies

Op hoofdlijnen laat de Zwolse veiligheidssituatie het volgende zien:

- De geregistreeerde misdaad neemt steeds meer af. De veelvoorkomende criminaliteit en hoge impact criminaliteit dalen. Hiervoor hadden we de laatste jaren structureel aandacht.
- In Zwolle is ondermijnende criminaliteit aanwezig. Dit vraagt een systematische aanpak, meer dan voorheen.
- Inwoners voelen zich steeds veiliger en ervaren minder overlast.
- De geregistreeerde overlast neemt toe, met name in relatie tot drugs- en drankgebruik en personen met verward gedrag. Met een persoonsgebonden aanpak, wijkgericht werken en gerichte inzet bij relevante locaties gaan we dit tegen. De wisselwerking tussen zorg en veiligheid en de impact op de woon- en leefomgeving is hierin belangrijk.
- De overlastmeldingen van jeugd nemen toe en we hebben te maken met problematische jeugdgroepen. Dit gebeurt steeds vaker in fluïde groepsverbanden. In onze aanpak anticiperen we op dit veranderende groepsgedrag.
- Evenementen en (risico)wedstrijden van de voetbal verlopen zonder noemenswaardige veiligheidsproblemen. In de aanloop naar evenementen brengen we risico's in kaart en reduceren deze met gerichte maatregelen.
- We kregen de laatste jaren te maken met een aantal grote branden, stroomstoringen en hoogwatersituaties. Dit leidde soms tot schade, maar nooit tot dodelijke slachtoffers. Dergelijke risico's verkleinen we door het borgen van veiligheid in ruimtelijke processen, gedragsbeïnvloeding en professionele hulpdiensten.
- Ontwikkelingen binnen het verkeer en de groeiambities van de stad vragen blijvende aandacht voor verkeersveiligheid.
- Het aantal branden is licht gedaald. Het veiligheidsbewustzijn en de zelfredzaamheid van inwoners en instellingen blijft belangrijk.

- Zwolle voldoet aan het wettelijke basisniveau van veiligheid in relatie tot op het opslaan, verwerken en vervoeren van gevaarlijke stoffen.
- Radicalisering en polarisatie speelt landelijk, maar minder in Zwolle. Om in verbinding te blijven, onderhouden we relaties in de stad. Ook blijft het van belang om zorgvuldig met signalen om te gaan.
- Digitale veiligheid wordt steeds belangrijker in Nederland, maar de weerbaarheid van organisaties en individuen blijft achter. De cybercriminaliteit stijgt en één op de negen Nederlanders wordt hiervan slachtoffer.

3.2 De woon- en leefomgeving

Bij de veiligheid in de woon- en leefomgeving kijken we naar de mate van overlast en veel voorkomende criminaliteit die sterk van invloed zijn op de woon- en leefomgeving. Ook kijken we naar de beleving van overlast en veiligheid.

De situatie

Uit de gebiedsscan van de politie blijkt dat de geregistreerde overlast toenam van 2.437 registraties in 2014 naar 3.049 in 2017. Deze toename komt vooral door de stijging van overlast door personen met verward gedrag (van 486 in 2014 naar 812 in 2017) en drugs- en drankoverlast (van 434 in 2014 naar 599 in 2017). De meeste incidenten van overlast gaan over geluid (27% van het totaal), jeugd (16% van het totaal) en personen met verward gedrag (15% van het totaal). Een toename van overlastregistraties betekent niet automatisch een toename van het aantal overlastgevers. Zo constateert GGD IJsselland dat ongeveer de helft van de incidenten bij personen met verward gedrag wordt veroorzaakt door dezelfde personen. Bijna altijd zijn zij al bekend bij één van de betrokken organisaties.

Ondanks deze toename van geregistreerde overlast, voelen Zwollenaren zich steeds veiliger, ervaren een prettige leefbaarheid en ervaren steeds minder overlast. Zij beoordelen deze aspecten stevast met ruime voldoendes in de Buurt-voor-Buurt onderzoeken. De leefbaarheid kreeg een 7,4 (in 2012), tweemaal een 7,5 (in 2014, 2016) en een 7,6 (in 2018). Voor veiligheid was dit tweemaal een 7,2 (in 2012, 2014), een 7,3 (in 2016) en een 7,5 (in 2018). Verder ervaren mensen steeds minder sociale overlast. De schaalscore hiervan was in 2012 en 2014 een 1,6, in 2016 een 1,4 en in 2018 een 1,3. Hoe lager deze score, hoe minder overlast wordt ervaren. Daarnaast voelen mensen zich steeds veiliger in hun buurt. In 2012 gaf 18% van de Zwollenaren aan zich wel eens onveilig te voelen in de eigen buurt. Dit percentage bleef gelijk in 2014, maar daalde naar 17% in 2016 en 15% in 2018. Ter vergelijking: van de

gemeenten met meer dan 70.000 inwoners voelt gemiddeld 20,4% van de inwoners zich wel eens onveilig, zo blijkt uit de veiligheidsmonitor 2017.

De veelvoorkomende criminaliteit – zoals gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten – is de laatste jaren gedaald. Uit de gebiedsscan van de politie blijkt dat de geweldscriminaliteit licht daalde van 797 incidenten in 2014 naar 705 in 2017. Dit geldt ook voor het aantal vernielingen, dat licht daalde van 895 incidenten in 2014 naar 840 in 2017. De vermogenscriminaliteit daalde substantieel met bijna 40%: van 3.715 incidenten in 2014 naar 2.272 in 2017. Het aantal seksuele incidenten bleef nagenoeg gelijk met 81 in 2014 en 78 in 2017.

Sommige vormen van criminaliteit hebben een extra grote impact op mensen. Deze worden daarom 'high impact crimes' genoemd. Dit zijn woninginbraken, straatroven en overvallen. Uit de gebiedsscan van de politie blijkt dat het totaal deze type delicten flink is afgenomen. Het aantal gaat van 482 in 2014 naar 245 in 2017, een procentuele afname van 49%. Dit komt met name door een sterke daling van de meest voorkomende high impact crime in Zwolle: woninginbraken. Deze daalde met 53% van 575 in 2014 naar 269 in 2017. Deze daling lijkt zich ook 2018 door te zetten.

De aanpak

Veiligheid ontstaat in onze wijken en buurten. Daarom stellen we die centraal in onze aanpak. We werken wijk- en buurtgericht in de vijf stadsdelen. Onder aanvoering van de wijkmanagers werken de stadsdeelteams en meerdere uitvoeringsteams dagelijks aan veiligheid en leefbaarheid. Hierin participeren professionals van verschillende organisaties zoals de politie, Travers Welzijn, sociale wijkteams en woningcorporaties. Doordat professionals zichtbaar en voelbaar werken in onze wijken en buurten, ontstaat er een continue wisselwerking tussen professionals, inwoners en ondernemers. We weten wat er leeft en speelt waardoor we vroegtijdig kunnen signaleren en anticiperen.

Sommige veiligheidsvraagstukken vragen aanvullend op de wijkaanpak een stedelijke aanpak. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het complexe, wijk overstijgende criminaliteitsfenomenen betreft. Vaak vragen deze vraagstukken ook een meerjarige aanpak om effectief te kunnen zijn. Voorbeelden hiervan zijn de aanpak van woninginbraken, radicalisering of Outlaw Motorcycle Gangs. In die gevallen ontwikkelen we samen met onze partners een gerichte strategie, waarin de wijkaanpak en stedelijke aanpak elkaar versterken.

De wisselwerking tussen zorg en veiligheid wordt steeds belangrijker. Een duurzame aanpak van overlast en criminaliteit is niet alleen gebaseerd op de keten van politie en justitie, maar ook op de zorgketen. De kracht zit in de verbinding. Dit is in het algemeen van belang, maar in het bijzonder wanneer het gaat om kwetsbare personen als jongeren, ex-gedetineerden of gezinnen waarin meerdere problemen tegelijk spelen. Een voorbeeld waarin we deze verbinding maken is in de aanpak van personen met verward gedrag die overlast veroorzaken. Dit zijn mensen die door geestelijke gezondheidsproblemen in de problemen komen. In Zwolle kennen we een specifieke aanpak voor deze personen waarin zorg en veiligheid samenwerken. Deze gaan we de komende jaren verder ontwikkelen. Hierbij hebben we onder meer aandacht voor het bepalen van de urgentie van een hulpvraag (triage), vervoer en passende zorg.

Een belangrijk middel om de veilige woon- en leefomgeving te behouden is onze persoons- en groepsgebonden aanpak. Dit betekent dat we per persoon of groep maatwerk leveren zodat we betekenisvol interveniëren, passend bij de specifieke situatie. We voeren als gemeente de regie op deze aanpak en brengen daarin samenhang. Dit doen we samen met de betrokken organisaties uit het justitie- en zorgdomein. Denk bijvoorbeeld aan de politie, het openbaar ministerie en Veiligheidshuis IJsselland enerzijds, en de sociale wijkteams, Veilig Thuis, maatschappelijk werk en andere hulpverlenende instanties anderzijds. Mede aan de hand van de Aanpak Voorkoming Escalatie zorgen we voor passende regie bij de problematiek.

In onze aanpak benutten we ook toezicht en handhaving. We constateren dat burgers, bedrijven en partners hierop steeds vaker een beroep doen. Toezicht en handhaving is onder meer van belang bij het tegengaan van het illegaal storten van afval, het tegengaan van overlast of het signaleren van criminele activiteiten. We kunnen niet altijd voorzien in de vraag, waardoor we niet altijd kunnen inspelen op wat nodig is. In de toekomst zal dit naar verwachting niet veranderen. We ontwikkelen daarom een nieuwe visie op toezicht in de openbare ruimte.

Voor bepaalde locaties van maatschappelijke opvang en beschermd wonen geldt een hoger risicoprofiel. Daarom werken begeleidingscommissies structureel aan het voorkomen en tegengaan van overlast. Deze bestaan uit vertegenwoordigers van inwoners, ondernemers, de betreffende instelling, gemeente en andere organisaties. Samenwerking vindt op dit moment plaats rondom de locaties aan de Burgemeester van Walsumlaan en het zorgcluster Pannekoekendijk. Daarnaast is er een begeleidingscommissie voor de coffeeshop in Diezerpoort.

Ook investeren we in de aanpak van de high impact crime woninginbraken. Samen met inwoners, ondernemers, de politie en andere partners proberen we zoveel mogelijk inbraken te voorkomen. Een belangrijk aspect van deze aanpak is om inwoners bewust te maken van het risico op een woninginbraak en welke maatregelen zij daartegen kunnen nemen. In de periode van het jaar waarin de kans op een inbraak het grootst is, intensiveren we onze inspanningen.

Tot slot grijpt de burgemeester in bij (ernstige) verstoringen van de openbare orde. Hij doet dit om de situatie te normaliseren. Hiervoor heeft hij uiteenlopende bevoegdheden. Voorbeelden zijn het aanwijzen van een veiligheidsrisicogebied waardoor preventief fouilleren mogelijk is, de inzet van camera's of het sluiten van een drugspand. De inzet van dergelijke bevoegdheden doet de burgemeester zorgvuldig, passend bij de situatie en in afstemming met de lokale driehoek. Vaak is de inzet van bevoegdheden onderdeel van een breder arrangement aan gerichte maatregelen.

3.3 Bedrijvigheid

Bij veiligheid en bedrijvigheid gaat het om criminaliteit en overlast bij winkelcentra, bedrijventerreinen, uitgaansgebieden en evenementen.

De situatie

De criminaliteit bij bedrijven nam de laatste jaren af, zo blijkt uit de gebiedsscan van de politie. Het totaal aan winkeldiefstallen en -inbraken daalde de laatste jaren licht van 395 in 2014 naar 324 in 2017. We signaleren wel dat de winkeldiefstallen in 2018 niet meer dalen, maar gaan stijgen. Verder nam het aantal zakkenrollen flink af: van 239 in 2014 naar 98 in 2017. Verder zagen we de bedrijfsgelateerde criminaliteit (diefstal, inbraak, overvallen) met bijna 50% afnemen. Dit waren 266 delicten in 2014 en 135 in 2017. Wel constateren we een stijging van winkeldiefstallen in 2018.

In Zwolle vinden regelmatig evenementen plaats, zoals het Stratenfestival, Bevrijdingsfestival of de Halve Marathon. Deze evenementen, net als de voetbalwedstrijden van PEC Zwolle, verliepen de afgelopen jaren rustig zonder grote incidenten. Een extra bijzonder evenement was Koningsdag in 2016. Ook die dag kunnen we herinneren als feestelijk, zonder noemenswaardige incidenten.

In 2017 werd geëxperimenteerd met vrije sluitingstijden in de horeca. We onderzochten daarom het veiligheidsgevoel tijdens het uitgaan. Hieruit blijkt dat maar liefst 81% van de inwoners zich 's nachts in de binnenstad meestal of altijd veilig voelt op straat. Het

onderzoek laat ook zien dat de ervaren overlast in de buurt met name komt door uitgaande mensen en minder door overlast van horecabedrijven.

De aanpak

We investeren in de veiligheid van winkelgebieden en bedrijventerreinen met de methodiek Keurmerk Veilig Ondernemen Bedrijventerrein (KVO-B) en Winkelgebied (KVO-W). Hiermee geven we de samenwerking vorm tussen ondernemers, politie, gemeente en soms ook beveiligingsbedrijven. Hierbij is aandacht voor criminaliteit en overlast, maar ook voor verkeers- en brandveiligheid en cybercrime. We hanteren deze methodiek in drie winkelgebieden (Zwolle Zuid, de binnenstad en Stadshagen) en twee bedrijventerreinen (Voorst en Marslanden).

Onze aanpak voor een veilig uitgaansgebied is meerledig. Op de eerste plaats kennen we sinds 2017 de aanpak Keurmerk Veilig Ondernemen Uitgaan (KVO-U). Dit is een landelijke aanpak overeenkomstig het eerder genoemde KVO aanpak, maar dan specifiek gericht op veilig uitgaan. Op de tweede plaats beschikt de politie over een specifieke horeca-aanpak waarin zij extra inzet plegen tijdens drukke uitgaansperiodes. De politie beschikt ook over een team voor de horeca, die daarvoor specifiek wordt toegerust. Deze werkwijze bevordert de herkenbaarheid en onderlinge samenwerking. Op de derde plaats zijn collectieve huisregels opgesteld in samenwerking met de ondernemers en de politie. Hierdoor weten bezoekers wat (niet) aanvaardbaar gedrag is en vindt toezicht en handhaving eenduidig plaats. En op de vierde plaats hanteren we cameratoezicht op specifieke locaties. Hierdoor kunnen hulpdiensten snel anticiperen bij overlast en voorkomen dat dit uit de hand loopt. De laatste jaren is het cameratoezicht uitgebreid, als gevolg van een uitbreiding van het horecagebied.

Elk evenement kent zijn risico's. Daarom investeerden we de laatste jaren extra in evenementenveiligheid. Om de veiligheid bij evenementen te waarborgen bereiden we deze zorgvuldig voor. Aan de ene kant doen we dit door het opnemen van veiligheidsvoorschriften in de vergunning en het controleren daarvan. De maatregelen die we vragen komen reduceren de risico's die we constateren in een gerichte risicoanalyse. Aan de andere kant helpen we organisatoren ook door het geven van advies hoe zij daaraan kunnen voldoen. Op deze manier geven we handen en voeten aan het principe 'gastvrij waar het kan, begrenzen waar het moet'. Daarnaast zijn we ook tijdens het evenement zelf aanwezig om toe te zien op een veilig verloop.

Voor voetbal kennen we een specifieke aanpak. Samen met PEC Zwolle, de politie, het Openbaar Ministerie en jongerenwerk kijken we continu naar wat nodig is om de

veiligheidsproblematiek te voorkomen en te beperken. We houden bijvoorbeeld bij de politie-inzet rekening met de ingeschatte risico's van een wedstrijd, we hanteren een persoonsgebonden aanpak voor personen die overlast geven in en rond het stadion en zorgen voor een gedegen informatiepositie.

3.4

Jeugd

Veiligheid en jeugd gaat over overlast en criminaliteit waarbij jongeren zijn betrokken.

De situatie

Uit de gebiedsscan van de politie blijkt dat het aantal meldingen van jeugdoverlast is toegenomen. In 2014 waren er 773 meldingen en in 2017 zijn dat er 862. Met name in stadsdeel Midden en West steeg de jeugdoverlast. Het stadsdeel Midden steeg van 2014 220 meldingen naar 260 in 2017. In stadsdeel West steeg dit van 184 meldingen in 2014 naar 231 in 2017. Deze overlast zien we met name terug in de wijk Stadshagen rondom scholen en het winkelcentrum. Dit is een jonge wijk waar veel (opkomende) jeugd woont en heeft een aantrekkende werking op jongeren uit andere stadsdelen. Verder hebben we te maken met problematische jeugdgroepen. Deze jongeren veroorzaken in groepsverband overlast of plegen strafbare feiten, zoals auto-inbraak, woninginbraak of straatroof. Het aantal jeugdgroepen fluctueert. Zo hadden we 2014 vier problematische groepen en in 2017 vijf groepen, waarvan één groep crimineel is. Omdat het registreren van jeugdgroepen na 2014 is gewijzigd, zijn deze aantallen niet onderling te vergelijken.

De aanpak

De afgelopen periode implementeerden we een nieuwe methodiek voor de aanpak van jeugdgroepen die overlast veroorzaken. Hiermee brengen we jeugdgroepen in beeld, bepalen we of en hoe deze aangepakt kunnen worden, en voeren dit samen met onze partners uit. Met deze aanpak anticiperen we op de ontwikkeling dat jongeren zich meer in fluïde netwerken begeven en vaker gelegenheidscoalities vormen.

Naast een groepsgerichte aanpak van jeugdgroepen werken we ook persoonsgericht. In multidisciplinaire overleggen (MDO's) en het Jeugdoverleg Risicjongeren (JOR) bespreken we individuele jongeren en de gewenste aanpak. We merken dat onze gezamenlijke aanpak effectief is, waarin we nauw samenwerken met politie, het Openbaar Ministerie en jongerenwerk. Het lukt ons doorgaans om de overlast te verminderen of weten negatieve groepsdynamiek te doorbreken. Wel ontstaan er continu nieuwe jeugdgroepen. We volgen samen met partners voortdurend de ontwikkelingen in wijken en weten elkaar goed te vinden.

Ook voeren we breed, preventief beleid waarmee we eraan bijdragen dat jongeren geen overlast veroorzaken of crimineel worden. We werken aan hun perspectief door integraal te kijken naar hun mogelijkheden op het gebied van scholing, werk, huisvesting en ondersteuning. Op deze manier helpen we kwetsbare jongeren op weg naar volwassenheid en voorkomen we zwaardere problematiek.

3.5 Fysieke veiligheid

Fysieke veiligheid gaat over rampenbestrijding en crisisbeheersing, verkeersveiligheid, brandveiligheid en externe veiligheid.

De situatie

De laatste jaren is in regionaal verband extra aandacht geweest voor de voorbereiding op vijf geprioriteerde risico's: een ziektegolf, overstroming, brand in dichtbebouwde binnenstad, verstoring van elektriciteitsvoorziening en paniek in menigte bij evenementen. Een aantal van deze risico's deden zich de afgelopen periode ook daadwerkelijk voor in Zwolle. Zo kregen we enkele keren te maken met hoge waterstanden van de IJssel, de Vecht of in de Zwolse stadsgrachten. Ook werden we getroffen door een grootschalige stroomuitval in 2016 en in 2017. Hierdoor hadden respectievelijk 2.000 en 26.000 huishoudens enkele uren geen stroomvoorziening. Verder hadden we te maken met brand in de binnenstad. Denk aan de branden in het Stedelijk Museum en boven een tapijtwinkel aan de Diezerkade, die beiden in 2017 plaatsvonden. Gelukkig zijn bij deze incidenten geen dodelijke slachtoffers te betreuren, maar helaas wel overlast of schade. Mede door de zelfredzaamheid van de Zwolse samenleving en de inzet van onze professionele hulpdiensten bleven de gevolgen beperkt.

Uit de landelijke Monitor Verkeersveiligheid 2017 blijkt dat het aantal verkeersongevallen met dodelijke afloop voor het derde jaar op rij niet is afgenomen en het aantal ernstige verkeersgewonden hoger is dan ooit sinds het begin van de registratie in 1993. Het grootste aantal slachtoffers betreft inzittenden van personenauto's en fietsers. In Zwolle hebben we jaarlijks gemiddeld twee dodelijke ongevallen en rond de 100 ongevallen met (ziekenhuis)letsel, zo blijkt uit de BLIQ Verkeersveiligheidsrapportage 2014-2017. Hiervan is een hoog percentage (brom)fietsers. In de omgevingsvisie (deel 1) constateerden we ontwikkelingen die de verkeersveiligheid de komende jaren onder druk zetten. Voorbeelden hiervan zijn een toenemend aantal ouderen dat deelneemt aan het verkeer of het toenemende gebruik van elektrisch aangedreven fietsen. Ook hebben we als stad ambities die van invloed

zijn op de verkeersveiligheid. We willen bijvoorbeeld stedelijk groeien, het fietsgebruik stimuleren en het gebruik van het centrumgebied intensiveren.

Uit cijfers van Brandweer IJsselland blijkt dat het aantal branden de laatste jaren licht daalde van 237 in 2014 naar 222 in 2017. De branden bestaan vooral uit buitenbranden, gebouwenbranden en branden van wegvervoer (respectievelijk 44%, 29% en 13% van het totaal).

Externe veiligheid gaat over de risico's die hebben te maken met de opslag, handelingen of transport van/met gevaarlijke stoffen. In Zwolle zijn verschillende risicobronnen, maar in de Beleidsvisie Externe Veiligheid 2013-2017 concludeerden we dat we overal voldoen aan het wettelijke basisniveau van veiligheid.

De aanpak

We werken op verschillende manieren aan het voorkomen van en de voorbereiding op noodsituaties. We informeren onze inwoners over risico's en geven ze daarbij een handelingsperspectief. Ook houden we toezicht op brandveiligheid bij het ontwikkelen van plannen en op het brandveilig gebruik van gebouwen met verhoogde risico's. Daarnaast hebben we oog voor veiligheid bij ruimtelijke ontwikkelingen. Zo werken we bijvoorbeeld samen in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Hiermee versterken we de Zwolse dijken om de kans op een overstroming te verminderen. Verder dragen we zorg voor onze inwoners wanneer zich een noodsituatie voordoet. We organiseren bijvoorbeeld de opvang en verzorging, registreren slachtoffers en verlenen nazorg.

Voor fysieke veiligheid werken we regionaal samen met Veiligheidsregio IJsselland (VRIJ) en Omgevingsdienst IJsselland (OD IJsselland). Veiligheidsregio IJsselland werkt aan het voorkomen en het bestrijden van branden, ongevallen, rampen en crises. Zij doet dit onder meer door het inventariseren van risico's en het adviseren daarover, bijvoorbeeld bij evenementen en processen van ruimtelijke ordening. Ook bevordert VRIJ de samenwerking tussen hulpdiensten en participeert in veiligheidsnetwerken. Daarnaast is een belangrijk aandachtsgebied het stimuleren van het risicobewustzijn, (brand)veilig leven en de zelfredzaamheid van de samenleving. Met de beleidsagenda 2020-2023 geeft VRIJ richting aan de toekomst. Pijlers hierin zijn onder meer het anticiperen op nieuwe risico's, een toekomstbestendiger brandweer en de samenwerking met partners en inwoners. Onze andere partner, OD IJsselland, verzorgt vergunningen, houdt toezicht, handhaaft en adviseert in het kader van het omgevingsrecht en milieu. Dit omvat ook veiligheidsaspecten, zoals wet- en regelgeving voor gevaarlijke stoffen.

We bevorderen de objectieve en subjectieve verkeersveiligheid door te investeren in een veilige infrastructuur, snelheidsbeheersing en verkeersveilig gedrag. Ook behandelen wijkverkeersteams diverse vragen en klachten van inwoners over verkeer. Samen met externe partners als Veilig Verkeer Nederland, het onderwijs en de provincie geven we onze aanpak vorm in gerichte programma's en projecten. Denk aan het Verkeersexamen of een dode hoek cursus voor jongeren. Verder werken we aan de realisatie van een veilige infrastructuur zoals veilige fietsroutes, en behandelen we vragen en klachten van inwoners. Vanwege onze jarenlange inspanningen voor verkeersveiligheid wonnen we in 2016 de Nationale Verkeersveiligheidsprijs. De ontwikkelingen in de stad vragen de komende jaren meer en blijvende aandacht voor verkeersveiligheid. Wat dit betekent en hoe we daarop anticiperen, geven we verder vorm in de mobiliteitsvisie 'Op weg naar 2030'.

Tot op heden waarborgen we de externe veiligheid op basis van de kaders in de Beleidsvisie Externe Veiligheid 2013-2017. Kernwaarden hierin zijn het bieden van basisveiligheid, grip houden op risicobronnen, het beheersen van personendichtheden en het beheersen van gevoelige functies. Op deze manier gaan we transparant om met risico's. In de toekomst waarborgen we externe veiligheid op basis van de Omgevingswet, die naar verwachting in 2021 in werking treedt. De omgevingsvisie en het omgevingsplan zijn hierin leidend.

3.6 Ondernijnde criminaliteit

Ondernijnde criminaliteit gaat over georganiseerde misdaad waarbij de onderwereld en bovenwereld met elkaar verweven raken. Denk aan criminele netwerken in de drugshandel, illegale prostitutie of witwaspraktijken. Zulke vormen van criminaliteit zijn minder zichtbaar voor de gewone burger – er wordt daarom wel gesproken over 'hidden impact crime'.

Ondernijnde criminaliteit is internationaal verbonden, maar nestelt zich lokaal in wijken en buurten. In de landelijke Toekomstagenda Ondernijning benoemt de overheid hiervan verschillende praktijkvoorbeelden: een schatrijke crimineel die investeert in de lokale voetbalclub om zijn sociale positie te verstevigen, een criminele familie die werkgever, toezichthouder en sociaal werker is in de wijk, of criminele netwerken die een burgemeester intimideren of een gemeenteraad infiltreren.

De situatie

Ondermijnende criminaliteit vindt landelijk op grote schaal plaats. Nederland is een wereldwijd knooppunt voor drugshandel (onderzoeksrapport 'Waar een klein land groot in kan zijn' uit 2018), duizenden mensen worden slachtoffer van mensenhandel ('Slachtoffermonitor mensenhandel 2013-2017' uit 2018) en de Financial Intelligent Unit ontving in 2017 meer dan 360.000 registraties van ongebruikelijke transacties (Jaaroverzicht 2017). Criminelen verdienen met ondermijnende criminaliteit ontzettend veel geld: de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur schat de omvang hiervan tussen de 2,5 en tien miljard euro (onderzoeksrapport 'Ondermijning Ondermijnd' uit 2016).

Ook in Zwolle hebben we te maken met ondermijnende criminaliteit. In het vorige veiligheidsbeleid prioriteerden we de aanpak tegen illegale hennepsteelt en Outlaw Motorcycle Gangs. Om meer zicht te krijgen op de aanwezigheid van andere vormen van ondermijnende criminaliteit, maakten we recent een zogenoemd 'ondermijningsbeeld'. Hieruit blijkt dat er ook andere vormen van ondermijning aanwezig zijn, waaronder handel in harddrugs en fraude in de zorg. Tegelijkertijd is er nog beperkt zicht op ondermijnende criminaliteit.

De aanpak

We doen al een aantal jaren ervaring op met een integrale aanpak van concrete ondermijningscasussen. Deze integrale aanpak (gemeente, politie, Openbaar Ministerie en Belastingdienst) kwam voort uit het vermoeden dat er binnen bepaalde branches inmenging was van criminelen en het besef dat daarvoor een gezamenlijke aanpak noodzakelijk was. Deze integrale werkwijze is vervolgens ook gehanteerd bij de aanpak een zorgfraude casus en de aanpak van de OMG's. Mede door ons ontmoedigingsbeleid zijn de OMG's minder prominent aanwezig. We grepen in wanneer het moest, sloten clubhuizen en werkten nauw samen met onze partners en ondernemers. Verder paktten we illegale hennepsteelt aan door integraal te handhaven op basis van het regionale hennepconvenant- en protocol. Dit doen we in nauwe samenwerking met politie, OM, woningbouwcorporaties en netbeheerders.

Mede op basis van het ondermijningsbeeld, zien we een aantal ontwikkelpunten voor onze aanpak. Hierbij gaat het vooral om de beweging van symptoombestrijding naar systeemaanpak. Het blijkt namelijk dat onze organisatie op dit moment niet optimaal bewust is van het thema ondermijning. Ook is er soms sprake van handelingsverlegenheid. Een ander aandachtspunt is de integraliteit van onze aanpak, zowel intern als extern.

3.7 Radicalisering en polarisatie

De laatste jaren is er veel landelijke aandacht voor radicalisering en polarisatie. West-Europa heeft te maken met terroristische aanslagen en met enige regelmaat worden personen aangehouden omdat zij verdacht worden van betrokkenheid bij het voorbereiden van een aanslag. Volgens de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV), is de kans op een aanslag in Nederland reëel, wat vooral komt door moslimextremisme. Zij signaleert dat de Nederlandse jihadistische beweging verandert, omdat uitreizen naar Syrië en Irak niet meer plaatsvindt. Jihadisten richten zich daarom nadrukkelijker op het verspreiden van het gedachtegoed in (online) netwerken en sociale activiteiten. De NCTV noemt de online beïnvloeding zorgelijk.

De situatie

In Zwolle lijkt de problematiek van radicalisering beperkt. Jaren geleden is een enkeling uitgereisd en daar bleef het bij. We kregen niet te maken met spanningen tussen bevolkingsgroepen en vaak blijkt er bij signalen - na een zorgvuldige duiding - sprake te zijn van geen of andere problematiek. Verder lieten we door het Verwey-Jonker Instituut en Bureau Beke onderzoeken of er voedingsbodems van radicalisering onder jongeren aanwezig waren. Daaruit bleek dat er geen sprake is van een zorgelijke situatie op dit gebied en dat voedingsbodems in beperkte mate voorkwamen. Maar ondanks deze geruststellende indicaties, zijn we ons ervan bewust dat deze geen garantie geven dat uitingen van radicalisering zich nooit in Zwolle zullen voordoen.

De aanpak

De laatste jaren intensiveerden we onze aanpak in het tegengaan van radicalisering. Hierbij hadden we oog voor het versterken van de bewustwording en kennis van professionals, om zo het signalerend en handelend vermogen van onszelf en onze partners te versterken. Daarnaast beschikken we over een werkwijze om signalen van radicalisering te kunnen duiden en om daarop effectief te interveniëren. Hierbij werken we intensief samen met andere partners, zoals de Nationale Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid, de politie en het Openbaar Ministerie. Daarnaast onderhouden we warme relaties met moskeeën, sleutelfiguren en andere strategische netwerkpartners, zoals onderwijsinstellingen. Op deze manier werken we aan het principe van 'kennen en gekend worden', wat positief bijdraagt aan de gezamenlijke aanpak.

Ondanks het feit dat de problematiek in Zwolle beperkt lijkt te zijn, zal dit de komende jaren nog wel onze inzet vragen. Zoals blijkt uit het landelijk beeld is de problematiek

van radicalisering allerm minst verdwenen. Vanuit die wetenschap kan deze zich nog steeds in de stad manifesteren. Onze alertheid lijkt op de rampenbestrijding: de kans dat er iets gebeurt is klein, maar wanneer dit zo is zijn de gevolgen groot. Signalen die ons bereiken zullen we daarom zorgvuldig moeten blijven duiden, en wanneer er sprake is van een zorgwekkende situatie vraagt dit om adequaat handelen. Daarnaast blijft ook bewustwording van belang.

3.8 Digitale veiligheid

De toenemende digitalisering brengt ook (nieuwe) veiligheidsrisico's met zich mee. Digitale veiligheid gaat over cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. De eerste vorm gaat om criminaliteit waarbij informatie- en communicatietechnologie (ICT) wordt gebruikt of waarin dat zelf het doelwit is. Voorbeelden hiervan zijn verstoringen van ICT, het stelen van persoonsgegevens of fraude met betaalmiddelen. De tweede vorm gaat over traditionele vormen van criminaliteit die nu digitaal plaatsvinden, zoals oplichting of bedreiging via internet. In de praktijk raken deze twee vormen steeds meer verweven.

De situatie

Het onderwerp informatieveiligheid en cyberveiligheid staan steeds hoger op de landelijke agenda. In 2018 werd voor het eerst het Dreigingsbeeld Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten gepubliceerd. Deze geeft inzicht in de belangrijkste bedreigingen voor informatieveiligheid van gemeenten. De top vijf bestaat uit dat mensen fouten maken, gemeenten kwetsbaar zijn, dreigingen ook van buiten de organisatie komen, de waan van de dag de agenda bepaalt en dat 'we niet weten wat we niet weten'.

Het Cybersecuritybeeld (CSBN) 2018 biedt inzicht in de belangen, dreigingen en weerbaarheid en daarmee samenhangende ontwikkelingen op het gebied van cybersecurity in Nederland. Hieruit blijkt onder andere dat beroepscriminelen en statelijke actoren nog altijd de grootste dreiging vormen voor de nationale veiligheid. Doordat beroepscriminelen zich blijven ontwikkelen, neemt de dreiging hiervan toe. Voorbeelden van digitale aanvallen zijn het besmetten van systemen waarbij gegevens worden gewist of waarbij gegevens worden 'gegijzeld' en na pas na betaling vrijgegeven worden. Een ander voorbeeld is het stelen van persoonsgegevens: zo werden de gegevens van 174.000 Nederlandse passagiers en chauffeurs van Uber buitgemaakt. In het Cybersecuritybeeld wordt ook aangegeven dat de digitale weerbaarheid van Nederland onder druk staat. Digitale aanvallen worden steeds eenvoudiger om uit te voeren en de basismaatregelen hiertegen worden niet altijd genomen. Hierdoor ontstaat schade die voorkomen had kunnen worden. Het is op dit

moment (nog) niet mogelijk om een specifieke inschatting te geven over de weerbaarheid van organisaties en individuen. We kunnen dit daarom ook niet inschatten voor de Zwolse samenleving, maar we hebben ook geen aanleiding om aan te nemen dat dit afwijkt van het landelijk beeld.

De Risicorapportage Cyberveiligheid Economie 2018 van het Centraal Planbureau geeft aan dat Nederlanders vaker slachtoffer zijn van cyberdelicten dan van andere delicten, dat cybercriminaliteit toeneemt en dat de pakkans laag is. Uit de (eerste) Cybersecuritymonitor 2017 van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat één op de negen Nederlanders slachtoffer wordt van cybercrime. Hierbij gaat het dan om identiteitsfraude, hacken, koop- en verkoopfraude en cyberpesten. Ook bedrijven worden steeds vaker slachtoffer, zo blijkt uit het Nationaal Dreigingsbeeld van 2017. Naast het psychisch leed dat slachtofferschap met zich meebrengt, zorgt cybercrime ook voor een aanzienlijke financiële kostenpost. McAfee en Deloitte schatten de economische schade op respectievelijk 8,8 en 10 miljard euro.

Ook in Zwolle zijn inwoners slachtoffer van cybercrime en gedigitaliseerde criminaliteit. Zo signaleert de politie dat een omvangrijk deel van de slachtoffers van fraude gaat over internetoplichting. De verwachting is dat de komende jaren dergelijke criminaliteitsvormen toenemen, met name vanwege de toenemende afhankelijkheid van internet.

De aanpak

De laatste jaren werden we bewuster van de uitdagingen die de digitale wereld met zich meebrengt. Daarom ontwikkelden we een informatiestrategie voor de jaren 2017 tot en met 2020 op basis van de ambities van de landelijke Digitale Agenda 2020. In onze strategie formuleerden we opgaven zoals het realiseren van een Zwolse digitale infrastructuur, het adresseren en ondersteunen van privacy en informatieveiligheid en het informatiegestuurd werken. De verwachting is dat cybercrime toeneemt en de digitale dreigingen toenemen. Omdat de weerbaarheid daartegen in de samenleving achterblijft, zien we aanleiding om onze strategie op deze onderdelen de komende jaren uit te bouwen en te verstevigen.